

## POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku Szkoły [...] w W.  
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W.  
z udziałem K.S., W.P., J.S., W.R., L.I.  
o podleganie obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 29 maja 2019 r.,  
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...].  
z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. akt III AUa [...],

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

## UZASADNIENIE

Decyzjami z 8 kwietnia 2015 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. (organ rentowy) stwierdził, że K.S., W.P., J.S., W.R. i L.I. (zainteresowani) podlegają jako zleceniobiorcy u płatnika składek Szkoły [...] obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym.

Wyrokiem z dnia 2 listopada 2015 r., sygn. akt XIII U [...], Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołania od decyzji oraz zasądził od Szkoły [...] z siedzibą w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych III Oddział w W. kwotę 300 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Apelacyjny w [...]. wyrokiem z 25 stycznia 2018 r., sygn. akt III AUa [...], oddalił apelację S. od wyroku Sądu Okręgowego z 2 listopada 2015 r.

S. zaskarżyła powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, zarzucając mu:

1. Naruszenie prawa materialnego tj. art. 65 § 1 w zw. z art. 65 § 2 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tj. z dnia 9 lutego 2017 r., Dz.U. z 2017 r., poz. 459 ze zm.) przez niewłaściwe zastosowanie i błędną wykładnię objawiające się nieuwzględnieniem zgodnej woli stron umowy, a także przez brak uwzględnienia ustalonych zwyczajów, praktyki uczelnianej oraz zasad współżycia społecznego, co skutkowało uznaniem, że zawarte przez Panią K.S., Pana W.P., Pana J.S., Pana W.R., Pana L.I. z S. umowy były umowami starannego działania, podczas gdy prawidłowa wykładnia umów winna doprowadzić do wniosku, iż umowy zawarte były umowami o dzieło;

2. Naruszenie prawa materialnego tj. art. 353<sup>1</sup> k.c. przez jego błędne niezastosowanie i pominięcie w toku dokonywania oceny spornych umów zasady swobody umów rozumianej jako prawo do wyboru rodzaju umowy, na podstawie której ma być wykonywana praca, a także prawa swobodnego ukształtowania stosunku prawnego według własnego przekonania w sytuacji, gdy wyznaczone ustawą granice swobody umów nie zostały przekroczone;

3. Naruszenie prawa materialnego tj. art. 627 k.c. przez jego błędną wykładnię i uznanie, że opracowanie i sporządzenie konspektu wykładu naukowego, a następnie w oparciu o ww. autorski konspekt wygłoszenia cyklu wykładów na jeden określony temat stanowi wykonanie umowy starannego działania, a nie umowy rezultatu, co skutkowało niewłaściwym zastosowaniem powołanego przepisu wyrażającym się w niezakwalifikowaniu spornych umów jako umów o dzieło, czego konsekwencją był obowiązek objęcia Panią K.S., Pana W.P., Pana J.S., Pana W.R., Pana L.I. ubezpieczeniem społecznym;

4. Naruszenie prawa materialnego tj. art. 6 k.c. przez przypisanie obowiązku ponoszenia ciężaru dowodu odwołującemu się podczas gdy prawidłowo powinien on spoczywać na Zakładzie Ubezpieczeń społecznych jako stronie wywodzącej skutki prawne z tytułu podjętej i zaskarżonej decyzji;

5. Naruszenie prawa materialnego tj. art. 83 ust. 1 pkt 1 i 3 i art. 13 pkt 2, art. 18 ust. 1 i 3, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 81 ust. 1 ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o

świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz art. 750 k.c. przez błędną wykładnię, a mianowicie przez to, iż zgodnie z przepisami o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy z 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych mając na uwadze okoliczności niniejszej sprawy należałoby stwierdzić obowiązek płatnika w zakresie zgłoszenia i obowiązkowego ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, wypadkowego, zdrowotnego osób wykonujących realizację procesu dydaktycznego w oparciu o umowę o dzieło w rozumieniu art. 627 k.c.;

6. Naruszenie prawa materialnego tj. art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych poprzez niezastosowanie przejawiające się zignorowaniem faktu, że praca stworzona przez ubezpieczonych: Panią K.S., Pana W.P., Pana J.S., Pana W.R., Pana L.I. stanowiła utwór chroniony prawem autorskim;

7. Naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na wynik sprawy w postaci art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (jednolity tekst: Dz.U. 2014 r., poz. 101 ze zm.) przez nieustosunkowanie się przez Sąd Apelacyjny w [...] do istotnych zarzutów podniesionych w apelacji pozwanej, tj. w szczególności zarzutu naruszenia art. 6 k.c. oraz przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie w sprawie.

Mając na względzie powyższe zarzuty, skarżący wniósł o:

- uchylene w całości wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. III AUa [...], oraz wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 2 listopada 2015 r., sygn. XIII U [...], i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi lub innemu sądowi równorzędnemu, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego,

ewentualnie:

- uchylene w całości zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 25 stycznia 2018 r., sygn. III AUa [...], i orzeczenie co do istoty sprawy przez zmianę wyroku i ustalenie, że ubezpieczony:

1) K.S. w okresie:

a) od dnia 10 czerwca 2011 r. do dnia 17 czerwca 2011 r.;

2) W.P. w okresie:

a) od 13 stycznia 2012 r. do dnia 12 lutego 2012 r.;

3) J.S. w okresie:

a) od dnia 21 lutego 2011 r. do dnia 1 lipca 2011 r.,

b) od dnia 23 września 2011 r. do dnia 10 lutego 2012 r.;

4) W.R. w okresie:

a) od dnia 3 października 2011 r. do dnia 15 czerwca 2012 r.,

b) w dniu 18 listopada 2011 r.,

c) od dnia 15 listopada 2012 r. do dnia 30 września 2013 r.;

5) L.I. w okresie:

a) od dnia 23 marca 2011 r. do dnia 30 września 2011 r.

nie podlega u płatnika składek Szkoły [...] w W. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu, a także zasądzenie od organu rentowego na rzecz odwołującej się kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Równocześnie skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Jak wskazał, okolicznością uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisu prawa - w tym przypadku art. 5 k.c. w zw. z art. 86 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności interpretacyjne w praktycznym stosowaniu oraz 6 k.c. w zw. z art. 627 k.c. i art. 278 § 1 k.p.c.

Definicja umowy o dzieło nieustannie rodzi poważane wątpliwości interpretacyjne na gruncie konkretnych okoliczności. W szczególności, dalszego wyjaśnienia wymagają elementy istotne przy umowach na realizację wykładu. W kontekście powyższego rozstrzygnięcia wymagają następujące zagadnienia:

- Czy biorąc pod uwagę panujące dotąd zwyczaje i przyjętą powszechnie praktykę zawierania umów na przygotowanie i realizację wykładu, w świetle art. 5 k.c. w zw. z art. 86 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych możliwe jest po pięciu, sześciu latach od dnia zakończenia realizacji umowy zmiany przez zakład ubezpieczeń jej rodzaju?

- Czy określenie jakiego rodzaju powinny to być umowy, których przedmiotem była specjalistyczna wiedza, może nastąpić bez wiedzy specjalisty biegłego w tym zakresie, biorąc pod uwagę, że wiedza przedstawiana na wykładzie

dotyczyła osób z wykształceniem wyższym posiadających tytuł licencjata bądź magistra w zakresie inżynierii i nie dotyczyła wiedzy powszechnie znanej na poziomie ogólnodostępnym?

- Czy ocena rodzaju umowy i ich rezultatów z zakresu wiedzy zdobywanej na studiach podyplomowych bądź doktoranckich może być dokonywana przez organy ubezpieczeń społecznych bez posłużenia się wiedzą biegłych specjalistów w tym zakresie?

- Czy w kontekście art. 6 k.c. w zw. z art. 278 § 1 k.p.c. w zakresie w jakim organ ubezpieczeń społecznych zakwestionował płatnikowi składek rodzaj zawartej przez niego umowy, której przedmiotem było: „Prowadzenie ćwiczeń z przedmiotu podstawy infrastruktury technicznej”, „Dobór i zastosowanie elementów wzornictwa ogrodowego - oświetlenie”, „Mechanika i wytrzymałość materiałów oraz Mechanika techniczna i wytrzymałość materiałów”, „Normowanie żywienia — rodzaje norm żywienia; przygotowanie i wygłoszenie wykładu z przedmiotu Normowanie żywienia — rodzaje norm żywienia, planowanie spożycia na poziomie indywidualnym i grupy; opracowanie i przeprowadzenie wykładów autorskich z przedmiotów Racjonalizacja żywienia, Żywienie człowieka”, „Środowisko życia człowieka” i organ ten nie przeprowadził, żadnego dowodu w sprawie, w tym nie powołał biegłych z tych specjalności, mógł wywodzić skutki prawne ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w postaci zmiany rodzaju umowy?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nie kwalifikowała się do przyjęcia celem merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, jeżeli zachodzi nieważność postępowania lub jeżeli skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością, i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa.

W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, s. 51; z dnia 7 czerwca 2005 r., V CSK 3/05, LEX nr 180841).

W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Podobnie jak w przypadku, gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka 2003 nr 13, poz. 5).

Przedstawione w skardze kasacyjnej wątpliwości skarżącego nie wymagają rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy, a uzasadnienie skargi kasacyjnej w istocie zmierza do zakwestionowania poczynionych w sprawie ustaleń faktycznych, jak i ich oceny prawnej. Kwestie wskazywane jako zagadnienia wywołujące wątpliwości prawne zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12 (LEX nr 1341964) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że umowa o dzieło i umowa zlecenia należą do umów o świadczenie usług, jednak ich zakresy są odrębne. Niewątpliwie każda umowa o dzieło należy do kategorii umów rezultatu, jednak nie każda umowa rezultatu może być podporządkowana przepisom umowy o dzieło. Ponieważ umowa zgodna z wolą stron nie może być sprzeczna z ustawą (art. 58 § 1 k.c.), przeto swoboda stron przy zawieraniu umowy nie jest nieograniczona (art. 353<sup>1</sup> k.c.). Inaczej rzecz ujmując, skoro wola stron nie

może zmieniać ustawy, to strony nie mogą nazwać umową o dzieło zobowiązania, którego przedmiotem nie jest dzieło w rozumieniu art. 627 k.c. Z kolei w wyroku z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/11 (OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115) Sąd Najwyższy stwierdził, że rezultatem pracy i umiejętności ludzkich, o których stanowi art. 627 k.c. nie może być sama czynność, a jedynie wynik tej czynności. Dzieło musi bowiem istnieć w postaci postrzegalnej, pozwalającej odróżnić je od innych przedmiotów i uchwycić istotę osiągniętego rezultatu. Wykonanie określonej czynności lub powtarzających się czynności, bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie, jest czynnością charakterystyczną dla umów zlecenia (art. 734 § 1 k.c.) oraz umów o świadczenie usług nieuregulowanych innymi przepisami (art. 750 k.c.). W konsekwencji, o ile przyjmujący zamówienie w umowie zlecenia (umowie o świadczenie usług) nie bierze na siebie ryzyka pomyślnego wyniku spełnianej czynności, to odpowiedzialność strony przyjmującej zamówienie w umowie o dzieło jest odpowiedzialnością za rezultat. W orzecznictwie przyjmuje się, że przedmiotem umowy o dzieło może być także utwór w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, jeśli dany wytwór niematerialny spełnia wszystkie przesłanki wymienione w powołanym przepisie, a mianowicie: stanowi rezultat pracy człowieka (twórcy), jest przejawem jego działalności twórczej i ma indywidualny charakter (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2003 r., II KKN 269/01, OSNC 2004 nr 9, poz. 142). W konsekwencji co do zasady wygłoszony wykład może stanowić przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze i być przedmiotem umowy o dzieło, ale o takiej kwalifikacji decydują dodatkowe kryteria. Trzeba bowiem podkreślić, że wykonywanie obowiązków w zakresie edukacji wynikających z umowy o świadczenie usług, a nawet z umowy o pracę również może polegać na przeprowadzaniu wykładów autorskich. W stosunku zatrudnienia nauczyciela akademickiego w sposób oczywisty nie występują licznie elementy podległości w postaci podporządkowania, np. możliwości wydawania poleceń. Niemniej jednak obiektywnie nauczyciel akademicki podlega pracodawcy w zakresie prowadzenia dydaktyki. Z zasady to bowiem uczelnia zobowiązuje go do prowadzenia zajęć w określonym wymiarze rocznym (pensum), nakazując powtarzalne prowadzenie zajęć w określonych dniach i godzinach oraz precyzując jego miejsce. Nauczyciel

akademicki w zakresie prowadzonych zajęć podlega także obowiązkom realizacji programu nauczania, co w pewnej mierze zbliża się do podporządkowania organizacyjnego pracodawcy (podległości aktom wewnętrznym, w szczególności regulaminowi pracy). Tak więc przyjąć należało, że zainteresowani zostali zobowiązani do przekazywania wiedzy w formie wykładów i ćwiczeń z danych dziedzin nauki w okresach wynikających z konkretnych umów, taka zaś forma prowadzenia zajęć edukacyjnych nie przesądza o ich wykonywaniu w ramach umowy o dzieło, bowiem jest także zwykle stosowana przez osoby nauczające na podstawie umowy o pracę czy umowy o świadczenie usług. Z tak określonego celu umowy - edukacji - nie mógł wynikać obiektywnie osiągalny i pewny rezultat. Chodziło więc o wykonanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności) bez względu na to, jaki rezultat czynność ta przyniesie. Zatem przedmiotem umów była określona czynność (czynności), a nie jej wynik, co przesądza o ich kwalifikacji jako umów starannego działania - umów o świadczenie usług - art. 750 k.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 kwietnia 2012 r., II UK 187/1, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 115 oraz z dnia 13 czerwca 2012 r., I UK 308/11, LEX nr 1235841).

W tożsamy sposób wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 14 marca 2019 r., sygn. akt II UK 72/18 (niepublikowane), wydanym w sprawie ze skargi kasacyjnej S. o niemal jednakowej treści.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.